

Ramazank

Beyođlu Anadolu İmam Hatip Lisesi
Cumalık Gazetesi Özel Sayı

Röportaj

Mehmet Kemiksiz

27 Ramazan 1447

İçindekiler

Editörün mesajı	2
Ramazanın Ruhu Oruç.....	3
Tekne Orucu.....	5
Rahmetin İlanı Sahurun Tellalları.....	6
Hikaye: Ramazan Geldi Sen Gelmedin.....	7
Kalplerin Buluştuğu Günler.....	9
İsraf.....	10
Röportaj: Enderun Teravihi.....	11
Hadis köşesi.....	17
Sanat ve Edebiyatta Ramazan.....	19
İnsan, Toplum ve Zekat.....	20
Modern Dünyada Ramazan.....	22
Ramazaniyeler.....	24
Ramazan Yokuşları.....	25
Sahur.....	26
İlmihal Köşesi.....	27
Peygamberimizin Ramazanı.....	28

Editörün Mesajı

Bu sene de kendisinden önceki takvim yapraklarını yırtarak, gözler önüne serecek ve senenin miladını başlatacak o olay gerçekleşti. Göz kamaştırıcı aydınlığıyla; rahmet ışığı tüm seneye sirayet edecek olan o incecik hilal, âdeta kendini terk ederek gökyüzünde belirdi. Bizi bu bereketli kılınmış zaman dilimine ulaştıran Rabb'imize bolca istiğfarda bulunacağımız, bedenimizin arzularını, dünya malını ve ibadete ayırmadığımız vaktimizi terk edeceğimiz, terk ederek kulluk şuuruna ulaşacağımız ve ruhumuza ihtiyaç duyduğu ve aradığı o bayramı yaşatacağımız Ramazan-ı Şerif günlerine eriştik. Her sene hanelerimizi ziyaret ederek; durmadan esen zaman rüzgârına hoş kokusunu bırakan Ramazan ayı, aynı canlılığı ve atmosferiyle tekrar bizlerle buluştu. Hayatımız tekerlekleriyle sürüp giderken; bulunduğumuz yeri ve zamanı bizlere gösteren, rotamızı tekrar kontrol etmemize olanak sağlayan duraklarıyla Ramazan; tahtına tekrar oturdu. İçinde yoğunlaştığımız ibadetlerinin idrakini yaşadığımız, çağın ve mekânın ona ayak uydurduğu Ramazan iklimi dünyanın dört bir yanında çocuk yaşlı demeden herkesin içini bir sevinç olarak dolduracaktır. İslam'ın bize bahsettiği hürriyet ağacının gölgesinde Müslümanlar, bir ve beraber olmanın getirdiği kuvvetle köklerini toprağa sapasağlam basmaktadır. Lakin günümüzde dünya; hürriyeti elinden alınmak istenen halklar ve korkusundan tir tir titredikleri Müslümanların birliğine darbe vurmak isteyen zalimleri barındırmaktadır. Ramazan'ı harap olmuş şehirlerinde acılarıyla, hüznleriyle yaşamaya çabalayan Gazzeliler; her zaman yaptıkları gibi mücadeleye devam etmiş, tekrardan ayağa kalkmış ve Ramazan'ı bu şekilde, yok edilmiş bir şehrin üzerinde yaşamaya çalışmaktadır. Doğu Türkistan'da ise oruç tutmadan, Ramazan'ı tanıyamadan, yetiştirilmek istenen bir nesil büyümektedir. Din olarak vasıflandırılabilen her şeyin yasak olduğu bu beldede, baskılar ve işkenceler bölgedeki Müslümanları çepeçevre kuşatmıştır. Sudan'da da durum içler acısıdır. Dünya üzerinde pek çok yerde Müslümanlara yapılan zulümler halen devam etmektedir.

Ramazan'a, yaşanan bu acı olayların bilincinde ve bu bereketli kılınmış vakitlerin idrakine vararak girmeliyiz. Biz de Cumalık ekibi olarak, Ramazan kültürünü tanımaya ve tanıtmaya, o güzel iklimi idrak etmeye çabaladık ve röportaj, hikâye, deneme ve pek çok yazıyla Ramazanlık özel sayısının ikinci sayısını sizlere sunduk. Okumalarınızın keyifli ve faydalı geçmesini temenni ederiz. Ramazan geldi, hoş geldi. Ramazan'ımız mübarek olsun.

RAMAZANIN RUHU

ORUÇ

Bir araba her 10.000 kilometre sonra bakıma ihtiyaç duyar. İçindeki parçaların temizlenmesi ve yenilenmesi gerekir. Bu bakımı görmeyen araba çalışmamaya yüz tutar, içi pislik dolar ve parçalarından sesler çıkmaya başlar. Ancak doğru şekilde ilgilenildiğinde, eskisinden de sağlıklı bir şekilde çalışmaya devam eder. İnsan ruhu içinde oruç, bu bakıma benzemektedir. Her yıl zaman geçtikçe ruhumuzdan da araba misali sesler gelmeye başlar: Yıl boyu isteyerek ya da istemeyerek nefsin emrine amade olur. Âdeta onun zalimliği altında ezilerek günahlara batar. Nefis ise zihnimizi, gözlerimizi, kulaklarımızı aynı arabanın parçaları gibi pisliklerle, günahlarla doldurur ve bulduğu fırsatların tadını çıkarır. Ancak bu bir yıl içinde ruhumuz temizliğe aç hale gelir. Ruhumuz artık nefsin egemenliğinden kurtulup rahatlamak, onu besleyen şeylere yönelmek ister. Temizlenmek için bizleri rahatsız etmeye, vücudumuza rahatsızlık vermeye başlar. Ne var ki biz Müslümanlar, ruhumuzun bu çığlıklarını ne kadar yüksek sesle olursa olsun duyamayabiliriz. Ama Rabbimiz bu temizliğe ihtiyacımızı hepimizden daha iyi bilir. Nitekim “ Ademoğlunun her ameli kendisi içindir. Ancak oruç hariç. Oruç benim içindir ve onun mükafatını ben vereceğim.” diyerek hikmetinin kendisinde saklı olduğunu bildirmektedir. Bunun için her yıl Ramazan ayında bizlerden yemeyi ve içmeyi kesmemizi emreder.

Bu durum en başta garipsenebilir. Haliyle insan, ruhun temizliği ile bedenimizden feragat etmenin alakasını bağdaştıramaz. Tabii, aç ya da susuz kalmanın dünyaya küsüşün bir sembolü ve işin kolay kısmı olduğunu anlamak kolay değildir. Şüphesiz ki Rabbimiz bu dünya hayatına arkamızı dönmeden ruhun temizliğine odaklanamayacağımızı bilmektedir. Bu yüzden bu dünyadan maddi ve manevi olarak uzaklaşmamızı istemektedir. Ruhun temizliği ibadetle olmaktadır. Orucun asıl ibadeti ise bu dünyanın maddiyatıyla beraber manevi pisliklerinden de uzak durmaktır. Bir diğer deyişle ruhumuz, fani dünyanın günahlarına küsmek ile manevi anlamda temizlenir.

İşte Ramazan'ın hikmeti bundan sonra açığa çıkar. Kötülüklerden kaçan ruh kendini istemese bile ibadetlerin kucagında bulur. Ramazan'ın bereketiyle kuşanır. Oruç ile beraber ibadet kapısını aralar. Bilinçaltımızdaki bütün dindarlığı, Ramazan yaşama alanımıza; bilinçaltımızda ve hep yarınlara bırakılan niyetleri, bilinçaltını dinamitleyerek gün ışığına çıkarır. En başında toprağından ayrılmış birer gül gibi solmuş kalplerimize su serper ve o milletin kalplerini bir demette toplar. İşte o demetler sofralarımızdır, camilerimizdir, sohbet halkalarımızdır, iftar ziyaretlerimizdir. Ruhların iyileşmesi ile beraber kalpler birbirinin farkına varır. Ruhumuz rahatladıkça başkaları için alan açar. Sadece kendi kalbini değil başka kalpleri de önemsemeye, güzelliğın beraber olmakta olduğunu kavramaya, yetimlere sofralarını açmakta bereketi bulmaya başlar. O Ramazan'ın kalpleri; namaz kılanların etrafında olup, namaz kılmayanları bir çığ gibi camilere sürükler ve bir safta buluşturur. Çünkü artık gördüğümüz göz cilalanmış ve duyduğumuz kulakların pası silinmiş, konuştuğumuz diller Ramazan'ın bereketiyle çözülmüştür. Artık tattığımız yemek Halil İbrahim Sofrası, baktığımız yerler daha bir renkli, dokunduğumuz eşyalar canlıdır. Çünkü artık ruhta göl olup birikmiş yerler, bir dinamitle nehir olup denizlere akmaya başlamıştır.

Ve Ramazan'ın sonuna doğru bu ibadet kapısının ardında Kadir Gecesi ve Kuran; hikmetinin ışığını mı güçlendirmiş, bizim mi gözümüz açılmış bilinmez, âdetta Kadir Gecesi'nde inişinin yıl dönümünü bizlerle kutlamak ister. Her yıl Kadir Gecesi, Kuran'ın mucize yüklü ağırlığıyla arştan dünyanın göğüne iner. O gece yapılan ibadetler bir yıl belki bin yıl boyunca yaptığımız ibadet gibidir. Üstümüze boşanırcasına sevap yağacağıının müjdelendiği o gece, Ramazan'ın son on gününe gizlenmiştir. Bu on gecede Kadir Gecesi'ni aramak, değerli mücevherlerle dolu bir sandıkta elmas aramak gibidir. Sadece bir geceye değil, son on güne yayılmış bilinmezliğin bereketidir. Ramazan'ın son on gününde, bir geceye değil, Allah'a teslimiyet ile arayarak, bulduğumuza değil aradığımıza sevindiğimiz gecedir. Çünkü Sezai Karakoç'un dediği gibi açık olarak bir gecenin kutsallaştırılması Allah'tan başka tanrı tanımama dini olan İslam'a uymazdı; İslam, değil bir insanın, bir gecenin bile putlaştırılmaması için gerekli temeli atmıştır. Ve Sezai Karakoç o geceyi şöyle anlatmaktadır. "Sen öyle bir altın gecesin ki, saçtığın altın ışıklarla, önüne ve arkana dizilen öbür geceleri de, radyum ışıkları gibi yüreklerinden geçerek altına çevirirsin, inananlar için..."

30 gün bereketin; ruhun kefaretinin ve temizliğinin ardından sadece İslam Bayramı; beden bayramı değil, asıl bedel ödeyen ruhun bayramı başlar. İç temizliğini tamamlayan ruhlarımızla beraber bayramın nefesiyle iç duyusumuz tezahürlere dökülür. Bu nefesle dolan bedenlerin kalpleri tekrardan birbirine koşmaya başlar. Ancak bu koşuşumuzdaki mutluluk, bir başka anlam kazanmıştır. Artık arınmış o masum, saf Müslüman ruhları birbirine bir başka bakar. Güzelliği dışta değil içte görmeyi öğrenmiş ruhlar, bayramı adeta bir başka alemde yaşar; dış hazların, bir amaç değil araç olduğu, sadece güzel dindarlık duygusunun çevresinde gelişen davranış demetleri olduğu bir dünyada. Sezai Karakoç'un da dediği gibi kandillerin camileri aydınlattığı gibi kandil gün ve gecelerinin de ruhları aydınlattığı, şaşırılmış olanların yolunu bulduğu bir dünyada...

TEKNE ORUCU

Ekmek teknesi; eskiden fırıncıların ekmek pişirmek için kullandıkları büyük ahşap tekneye denir.

Tekne orucu ise; halk arasında çocukların oruçlarını öğle vakti açmalarına verilen isimdir. Eski zamanlarda aileleriyle beraber oruç tutmak isteyen çocuklar, sahura onlarla beraber kalkıp oruca başlarırmış. Gün içerisinde acıktıkları veya susadıkları vakit, ekmek teknesinin arkasında bir şeyler yerlermiş. Bu şekilde bir gelenek haline gelmesiyle tekne orucu kavramı, halkın diline oturmuştur. Tekne orucu, dinen buluğ çağına ermiş kimselere caiz değildir. Çok eskilere dayanan ve Anadolu'da meşhur olan tekne orucunun gayesi, küçük çocuklara orucu sevdirmek ve onları tedrici olarak oruca alıştırmaktır. Bu sayede oruç ibadetini küçüklerin gündemine sokarak, İslami bilinç aşılacak istenmiştir. Çocuklara oruç ibadetini küçüklüklerinde öğretmek, büyüdüklerinde bu ibadete karşı kayıtsız kalmaları engellenmiştir.

Rahmetin İlanı

Sahurun Tellalları

Hepimizin hasret ve özlemlerle beklediği Ramazan geldi. Sıkıntıların hararetinde gelen bir rahmet baharı... Ve bu rahmet ayının tellalları, davulcular... Onların fermanları ise maniler... Her gece bizi geçmişe, belki de dedelerimizin dönemine götürürler. Ramazan'da, on bir aylık yoldan gelen yolcuyla karşılaşırlar. Bu mübarek misafirimiz bizlere hakkı ve hakikati hatırlatır. Hem kültürümüzden bir ışık hem de bizi sahura davet eden bir davetçidir. Aynı zamanda geçmişten gelen bir haberci, ecdadımızdan bize bir mirastır. Eğer sorarsan, bu kültürün başlangıç tarihi tam olarak bilinmiyor; ancak 17. ve 18. yüzyıllarda iyice yer edindiği söylenir. Davul da tek başına yetmez; manisiz bir davulculuk, tuzsuz çorba gibidir. Davulun sesi sahurun habercisi olsa da, ona ruh katan manilerdir. Çünkü mani, sadece bir ezgi değil, aynı zamanda bir Ramazan ruhudur. İşte birkaç dördlük:

Denizden çek oltanı,
Duvara as baltanı.
Hoş geldi, safâ geldi,
On bir ayın sultanı.

Ramazan'la uyandı,
Mümin nura boyandı.
Hazırlıklar başladı,
Camide kandil yandı.

Müminlere nimettir,
İlk on gündür rahmettir.
Bu ayda oruç tutmak,
Büyük bir ganimettir.

Ayların en hayırlısı olan Ramazan, kulun dünyadan yani mâsivâdan sıyrılıp ebedî âlem için çabalamasına vesile olur. Kişiyi uyandıran, ona manevi bir diriliş yaşatan bir misafirdir. O ki; aylara sultandır, ona hazırlanmak gerekir. Ramazan bizlere bir nimettir; camileri de, gönüllerimizi de aydınlatmamız gerekir. Davulcular da manileriyle bu manevi atmosferi hatırlatmak için uğraşırlar. Bize düşen ise bu ganimeti en iyi şekilde değerlendirmektir.

Seni, davulcuların sesi ve "Hoş geldin, yâ Şehr-i Ramazan!" nidaları ile baş başa bırakırken, bu mübarek ayın manasını anlamaya çalışmanı ve dolu dolu yaşamayı dileriz. Hayırlı Ramazanlar!

Ramazan Geldi Sen Gelmedin

Ramazan, yeni gelen abisi Şaban'a sımsıkı sarıldı. Beraber masaya oturdular. Ramazan, abisine çay doldururken onun dikkatini celb edecek şekilde iç geçirdi. Öyle bir iç geçirdi ki aldığı nefes sanki bütün günahları bir anda içine çekti. Geri verdi ama insanlara hepsini. Geri verdi nefesi. Gül suyuyla kaynamış ama pis kalmış o nefesi. Bir şey demek istiyordu ama kelimeler boğazına düğümlenmişti sanki.

Sonunda, boğuk bir sesle:

"Abi, ben gitmeyeceğim ya," dedi Şaban'a.

Şaban çayını bıraktı, gözlerini kıstı, dudaklarını büzdü.

"Oğlum, olur mu? İnsanlar seni bekliyor. Yazık değil mi bunca insana?"

Ramazan, çayını karıştırıp hipnoz olmuş gibi bardakta oluşan minik hortumu seyrederken:

"Abi, bakıyorum etrafa, herkes gelişimi bekliyor ama kimse gerçekten bir şey yapmıyor. Dillerde benim adım var, ama gönüllerde ben yokum. Herkes sofralar kuruyor, dualar ediyor ama bir fazladan tebessüm yok, bir sadaka yok, bir ana-babaya sevgi sözü yok... Sadece aç kalıyorlar, o kadar."

Şaban derin bir nefes aldı. O da biliyordu bunun böyle olduğunu. Ama ne diyecekti?

"Olacak, olacak... Hepsi Allah'ın izniyle olacak."

"Nasıl olacak abi? Bak, mescitte çocuk görünce sinirlenenleri görüyorum. Yahu, bizim medeniyetimiz çocukları meleğe benzetmez mi? Peki bunlar dini kimden öğreniyor Allah aşkına?"

Şaban, Ramazan'ın sözleri karşısında sessiz kaldı. Geçen ay abisi Recep ile aynı şeyleri konuştuğu hatrına geldi. Gerçekten hep böyle mi sürecelecekti? Çayından bir yudum aldı, bir süre öylece durdu.

Ramazan ise serzenişine devam etti:

"İnsanlar açlıkla sınanıyor diye asık suratlı, hırçın, öfkeli... Abi, Allah için tutuyorsan Allah için sabret! Çalışanına bağıyor, eşine bağıyor, anasına bağıyor. Böyle mi olacak?"

Şaban, Ramazan'ın omzuna dokundu.

"Emin ol, senden önce daha kötülerdi."

Ramazan gözlerini gökyüzüne kaldırdı, en sevdiğini, hilali aradı kubbede. Bulamadı. Tekrar Şaban'a döndü:

"Peki ya benden sonra? Hiç mi değişmek istemez insan? Hiç mi demez ki 'Daha iyi bir kul olmalıyım, daha iyi bir insan olmalıyım'..."

Yok. Kimsede bir değişim yok. Cuma namazına gidip 'tamam' sanıyor, oruç tutup 'bitti' sanıyor. Sosyal medyada dua paylaşp, WhatsApp'a bir ayet yazıp 'oh, ne güzel Müslüman' diyor. Ama bir baba evladına 'Seni seviyorum' dese, bir evlat annesine sarılıp bir çiçek alsa, bir dost diğerine güzel bir söz söylese... O zaman her şey o kadar güzel olacak ki. Hem diğer eksikler de kapanır Allah'ın izniyle."

Şaban başını salladı.

"Eyvallah, doğru söylüyorsun. Keşke öyle olsa ama insanların yaşadıklarını göz ardı ediyorsun gibi geliyor bana. Kolay değil sonuçta."

Ramazan gözlerini kıstı, sesi sertleştirdi:

"Abi... Bu insanlar Rabbin imtihanına iman etmediler mi? Elest bezminde 'Belâ' demediler mi? Allah Resulü'ne iman etmediler mi?"

Şaban iç geçirdi.

"Öyle, öyle de..."

Ramazan devam etti:

"Bir tebessüm, bir selam, bir sarılma... Bunlar zor değil abi. Birinin gözlerinin içine bakıp 'Seni seviyorum' demek zor değil. En sevdiğin çikolatayı bir kardeşine almak zor değil. Bir dosta küçük bir ikramda bulunmak, hal hatır sormak, yokluğunda dua etmek zor değil. O kadar küçük şeyler ki... Ama işte en büyük eksiklik de burada."

Çayından son yudumunu aldı. Tekrar derin bir nefes çekti, gözlerini kapattı. Sonra yavaşça:

"Abi, tamam, diyelim ki geldim."

Şaban, kardeşinin sesindeki titremeyi hissetti ama çaktırmadı. Ramazan devam etti:

"Ama ben her sene aynı şeyi görüyorum. Bana yazık değil mi? Her geldiğimde aynı şey... Dünyada bir şeyler değişir umuduyla geliyorum. Ama insanlar hâlâ aynı. Elbette var dönüşüm gösteren, yaşayan, gerçekten beni hissedenler. Ama büyük çoğunluk... Okuyorlar, görüyorlar, hatta şu an gözlerimin içine bakıyorlar. Ama unutmayı seçiyorlar. Unutunca yok olmuyor ki hiçbir şey. Şairin dediğı gibi:

'Unutunca yokluęa bürünmüyor akıbetin
Damla bile etmez dönmeyince odunlar balıęa'
Ne kadar unutmaya çalışsalar da bir şey değişmiyor. O dünyalık işler, o koşturmalar, odunları balığa çeviremiyor. Bir damla bile etmiyor ahirette."

Ramazan başını eğdi. Ama sonra gözlerini kaldırdı, sesine eski gücünü kattı:

"Elhamdülillah, ben inanıyorum ki Muhammed aleyhisselamın ümmeti bu hayatın değerini bilecek. Ne zaman bilecekler, bilmiyorum. Ama bildiğim bir şey var: Eğer zerre kadar umudum olmasaydı, gelmezdim. Ama geldim. Ben buradayım.

Peki ya sen? Sen neredesin?"

KALPLERİN BULUŞTUĞU GÜNLER

Bizleri rahmet ve mağfiretin, sevgi ve kardeşliğin, birlik ve beraberliğin, paylaşmanın kaynağı olan on bir ayın sultanı Ramazan ayına ulaştıran Rabbimize hamdüsenaalar olsun.

Ramazan, sadece aç kalmaktan ibaret değildir. Bu ay, sabrın, paylaşmanın ve birlik olmanın en güzel şekilde yaşandığı zamandır. İftar sofralarımızın maksadı yalnızca yemek yemek değil, dargın olduğumuz akrabalarımızla, arkadaşlarımızla ve sevdiklerimizle aramızdaki buzları eritmek ve gönül köprülerimizi yeniden inşa etmektir.

Rabbimiz bizlere rızıkı sadece mal olarak vermez. Asıl rızık; yanlarında huzur bulduğumuz, zor günlerimizde yardımımıza koşan sevdiklerimizdir.

"Rızkının çoğalmasını ve ömrünün uzamasını isteyen kimse, akrabasını kollayıp gözetin!"
(Buhârî, Edeb 12, Büyü` 13; Müslim, Birr 20, 21; Ebû Dâvûd, Zekât 45)

Bu mübarek ayda sevdiklerimizle beraber sahur ve iftar sofralarında buluşmayı, sabahına günahsız olarak uyanabilmek için çabaladığımız bayram günlerinde sıla-i rahimi eksik etmeyelim. Akrabalarımızı ziyaret etmek sadece bir gelenek değil, aynı zamanda dini bir sorumluluktur.

Bayram ziyaretleri, sadece kültürel bir alışkanlık değil, aynı zamanda aile bağlarını güçlendiren ve toplumsal dayanışmayı artıran kutsal zaman dilimleridir. Özellikle büyüklerimizi ziyaret etmek, onların gönüllerini hoş etmek bizler için bir vefa borcudur.

Kur'an-ı Kerim'de akraba ilişkilerini gözetmenin önemini Yüce Rabbimiz şöyle vurgular:

"Allah'a ibadet edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya... iyilik edin."

(Nisa Suresi, 36. Ayet)

Ramazan ve bayram ziyaretleri, bizleri birbirimize daha da yakınlaştıran manevi bir köprüdür. Bu özel günleri fırsat bilerek ailemize, dostlarımıza ve komşularımıza daha fazla vakit ayıralım. Çünkü paylaştıkça bereket artar, sevgi büyür ve toplum daha güçlü hale gelir.

Sözlerime son verirken, Ramazan-ı Şerif'in hepimize huzur, birlik ve bereket getirmesini temenni ediyorum. Bayramda sevdiklerinizle bir arada olmanız dileğiyle...

İsraf

İsraf, Kur'an-ı Kerim'de geçen temel kavramlarından biridir ve haddi aşmak, sınırı geçmek demektir.

Kur'an-ı Kerim'de israf anlamında bir de tebzîr kavramı vardır. İsraf bir değeri gereğinden fazla harcamadır. Tebzîr ise hiç gereği yokken harcamadır. Onun için Kur'an-ı Kerim'de; "Allah'ın seçkin kulları infak ettiklerinde israf etmezler." denirken, "Tebzîr yapanlar şeytanlarla kardeşirler." buyrulur. Yani tebzîr israftan da öte bir israftır; Türkçe'ye 'saçıp savurma' diye çevrilir.

Aslında haddi aşmanın her türlü israftır. Zevku sefada, yemede içmede, cinsellikte, gezip tozmada, uyumada, konuşmada ve daha pek çok alanda haddi aşmak israftır.

İsrafı; Allah'ın verdiği her türlü değeri, dünyaya da ahirete de yaramayacak şekilde tüketme diye tanımlayabiliriz. Her türlü değeri; malı mülkü, parayı, zamanı, sağlığı, bedeni, bilgiyi... Bu aslında Efendimizin (s.a.v.) bir şerefli sözünün ifadesi olur:

"Kıyamet günü Rabbinin huzurunda şu beş şeyden hesaba çekilmeden kul olduğu yerden kıpırdayamaz: Ömrünü nerede tükettin, gençliğini nerede eskittin, malını nereden kazandın, nereye harcadın, bilginle ne yaptın?"

İsraftan bahsetmişken bereketten bahsetmezsek olmaz. Bereket bir İslam kavramıdır. Yüceliği, bolluğu ve hayrı anlatır. Lanet ise, rahmetten soyutlanmakla bereketin gitmesi anlamındadır. Allah'ın bir şeye lanet etmesi, onu kendi katkısından, rahmetinden, bereketinden uzak tutması, kendi haline bırakmasıdır. Bereketsizliğe lanetlik de denebilir. Allah'ın sevmediği her şey böyledir. O halde müsrifleri Allah sevmiyorsa, yaptıkları israf bir bakıma lanet alanındadır, yani bereketten uzaktır. Ya da israf lanetliktir, bereketsizliktir. İsraf Allah'ın lanetini gerektiren bir günah olduğu gibi, israftan kaçınma da her iki dünya için kârlı bir ibadettir. "Yok mu düşünenleriniz, ey akıl sahipleri!"

Son olarak Ramazan ayının nefsimize galip gelmeye vesile olmasını Cenabı Allah'tan niyaz ederim

Enderun Teravihi

Röportaj: Mehmet Kemiksiz

Abdurrahim KARAZEYBEK, Mustafa ŞENER, Selahattin BENLİ

Muhabir: Enderun Usulü Teravihin doğuş noktasını tam olarak biliyor muyuz? Hangi dönemde nasıl bir çalışma sonucunda böyle bir uygulama ortaya çıkmış?

Mehmet Kemiksiz: Enderun Teravihinin çıkış noktası tam olarak belli değil. Musiki kültürünün özellikle Osmanlı Sarayı tarafından yüceltilip sarayda musikiye dair bir bölüm ihdas edildikten sonra oradaki ibadetlerin belli makamlar çerçevesinde yapılışıyla ortaya çıkmış, zamanla oluşmuş bir gelenek. Her ne kadar başlangıç itibariyle İtri temel kabul edilse de içerisinde farklı makam uygulamaları olacak şekilde bize kadar intikal etmiş birkaç gelenek var.

Muhabir: Diğer musiki formları gibi Enderun Terkibi'nin bize intikali de sözlü mü gerçekleşmiştir? Elimizde bulunan herhangi bir yazılı kaynak veya belge var mı?

Mehmet Kemiksiz: Enderun teravihinin bize intikali, ağırlıklı olarak sözlü kaynaklarla gerçekleşmiştir. İkinci kaynağı ise ramazanda Hırka-ı Saadet dairesinde; Hırka-ı Şerif, Eyüp Sultan, Şehzade Başı veya Fatih Camilerinde kılınan teravihlerde, okunan eserleri, birtakım insanların not etmeleriyle oluşan hatıratlardır. Bu hatıratlar sayesinde hangi teravihanın hangi makamlarda kıldırıldığı hakkında bilgi sahibi oluyoruz. Bununla alakalı olarak; Abdülaziz'in torunu Mahmut Şevket Efendi'den bize ulaşmış olan, içerisinde Osmanlı Hırka-ı Saadet dairesinde bir Ramazan boyu kılınan Enderun teravihlerinin makamlarının ve terkip içerisinde okunan ilahilerin bulunduğu Ramazan risalesinin tercümesine bir arkadaşla beraber başladık. Onun dışında birkaç tane daha risale var. Özellikle son yüzyılın ikinci yarısında; musiki bilen hafız ve kari sayısı çok azaldığı için bu uygulama oldukça güç bir hale geldi. Yakın vakitte; Osmanlı'da Saadettin Kaynak gibi duayen isimlerin nasıl enderun teravihi yaptığını kendisinden dinlediğimiz, Eyüp'e tayin edilmiş son enderun müezzini olan Reisülkurra Hafız Ahmet Arslanlar ileri yaşlarında vefat etti. Kısacası elimizdeki tek yazılı kaynak, hatıratlardır. Genellikle sözlü anlatımlarla intikal etmiş. Buna rağmen de makam tertibinin ana hatları değişmemiş.

Muhabir: Hocam peki uygulanmaya başlandığı ilk zamanlarda Osmanlı'da saray ve selatin camiler dışına çıkmış mı bu uygulama? Örneğin Anadolu'da da uygulanmış mı?

Mehmet Kemiksiz: Tabii. Amasya, Bursa ve Edirne gibi sancak beyliklerinin tamamına yayılmış. Yani saraydan, şehzadelerin bulunduğu o bölgelere enderundan hafızlar gönderilmiş ve oralarda da uygulanmış.

Muhabir: Teravîh tertiplerinde tervihalardaki makam dizilişlerinin sebebi nedir? Niçin Acemaşiran, Eviç, Hüseyni, Saba, İsfahan olmamış da İsfahan, Saba, Hüseyni, Eviç, Acemaşiran olmuş?

Mehmet Kemiksiz: Yatsı namazının farzına rast makamı ile başlanır. Bu makamın karar sesi rast perdesidir. Ardından gelen ilk tervihada İsfahan makamı kullanılır ki bunun karar sesi, rast perdesinin bir üst perdesi olan düğah perdesidir. Sonrasında bunun iki üst sesi olan çargah perdesinde karar veren saba makamı kullanılır. Üçüncü tervihaya gelindiğinde ise çargah perdesinin iki üst sesi olan hüseyni perdesinde karar veren hüseyni makamı kullanılır. Dördüncü tervihada eviç gösterildikten sonra acemaşiran ile teravîh sona erdiriliyor. Bu hususta "urûc" yani yükselmek anlamına gelen bir tabir kullanılır. Bu kelime "miraç" ile aynı kökten türemiştir. Yani bu terkinin oluşumunda Efendimizin (s.a.s) miraca yükselişine bir atıf vardır. Son tervih, arşı alaya ulaşmasına ithafen en dik perdelerde seyreden makamlarla kıldırılır. Burada böyle bir incelik gözetilmiştir.

Muhabir: Temcid camilerde teravihten sonra mı okunur hocam? Ve nerelerde cumhur, nerelerde solo olarak okunur?

Mehmet Kemiksiz: Şimdi biz teravihten önce okuyoruz. Fakat canlı sahur programlarında teravihten sonra, imsaktan önce cumhur olarak yapılır bu uygulama. Köylerde imam tek başına okur ama şehirlerde, selatin camiilerde birden fazla müezzin olduğu için orada cumhur olarak okunur. Şaban'ın 15. Gecesi yani Berat Kandili'nin perşembesinin akşamından başlamak üzere perşembe akşamları yani cuma geceleri minarelerden sala ve temcid okunur.

Muhabir: Hocam Enderun teravihi çalışmaya sizi sevk eden nedir? Nasıl Enderun çalışmaya karar verdiniz?

Mehmet Kemiksiz: 2000'li yılların başında Marmara İlahiyat Camii'nde Mehmet Ali Sarı, Emin Işık ve Yahya Soyçiğit hocalarımız zaman zaman bu uygulamayı yapıyorlar ve bize de uygulamanın nasıl yapılacağını tarif ediyorlardı. İlk zamanlarda biz de Enderun teravihi ve cumhur müezzinliğinin bu denli köklü bir geleneğe sahip ve kapsamlı bir şey olduğunu bilmiyorduk. Peşine düşüp araştırdıkça önümüze devasa bir külliyyat çıktı. Şuanda benim 60'ın üzerinde Ramazan eserim vardır mesela.

Muhabir: Hocam, Enderun Usulü Teravîh Projesi ilk başladığında sizlerin teklifiyle 2010 yılında Kültür Bakanlığı uhdesinde uygulanmaya başlanmıştı. Bugün ise siz bu projeyi şahsi olarak üstlenmiş bulunuyorsunuz. İl içinde ve Anadolu'da pek çok camide bunu yürütmek de sizin başka bir mülakattaki ifadenizle sene içerisinde 8 aylık bir çalışma ve Ramazan içerisinde de yine çok yoğun bir mesai gerektiriyor. Bu şekilde canhıraş bir çalışmayı yürütürken motivasyonunuz nedir, sizin için Enderun Teravihi ne ifade ediyor?

Mehmet Kemiksiz: Enderun teravihi; son yüzyılı sıkıntılı geçmiş, 300 yıllık bir gelenek. Bizim de Enderun teravihi ile ilk karşılaştığımızda neresinde ne okunduğuna, makamsal olarak nasıl şekillendiğine ve zammı sure tertiplerine dair elimizde detaylı bir bilgi yoktu.

2010 yılında AB'nin İstanbul'u Avrupa Kültür Başkenti seçmesi üzerine İstanbul'da pek çok kültürel etkinlik yapıldı ve Türk müziği alanında da konserler verildi. Bu kapsamda musikiyi iyi bilen; Emin Işık, Mehmet Ali Sarı, şimdiki İstanbul Müftüsü Safi Arpaguş gibi hocalarımızla beraber elimizde bulunan hatıratlardan veya hocalarımızın hocalarından aktardığı bütün bilgileri bir araya getirip bir yekun oluşturmaya çalıştık ve onları tasnif edip, tarihte ilk kez "Enderun Teravihi ve Cumhur Müezziniği" başlıklı, farklı farklı bölümlerin yer aldığı bir kitap ortaya çıkardık. Bunun neticesinde güzel bir uygulama tekniği ortaya çıktı. Mademki bu uygulama, bir ibadetin üst seviye ifa şekli, biz de o yıla mahsus bir uygulama olarak kalmasını istedik ve 2010'dan beri bu işin peşini bırakmadık.

Şunu iyi anlamak lazım ki müezzin mahfilinde bu işi icra edecek kişinin hem camii musikisi terbiyesi almış hem de musiki eğitimi almış olması gerekiyor. Biz de 2010'dan bugüne kadar her sene bu işte mahir birkaç kişi daha ilave ederek Enderun teravihini sürdürmeye gayret ediyoruz. Zamanla bu gelenek duyuldu ve insanlar, başta temcid ve aminler kısmı olmak üzere buna çok rağbet ettiler. Bugün belki Enderun teravihi yapılan yerlerde bu uygulamaların çoğu -temcid kısmı, küçük ve büyük aminler, cehri tesbihatlar ve cumhur kısmı- yok. Çok rağbet gördüğü için 2010'da Anadolu'dan pek çok insan Enderun Teravihine katılmak için çeşitli camilere akın ettiler. Biz İstanbul dışında bazı camilerde de uygulamaya başladığımızda Enderun teravihi epey ün kazandı. Birçok görevli arkadaşımız uygulama tekniklerine merak salıp kendi camilerinde uygulamaya başladılar. Birçok bölgede cemaat de çok talep gösterdiği için Anadolu içine, köylere kadar yaygınlaştı. Ama şöyle bir durum da var: Her yerde ve her zaman uygulanmalı mı? Bence değil. Bunun özel bir uygulama olarak kalması için ramazanın belli zamanlarında, bazı camiilerde, selatin camilerde kuvvetli bir ekip tarafından uygulanması gerek.

Muhabir: Hocam şu anda müftülükler bazı camileri hatimle teravihe hasrediyor. Oranın imamı Ramazan boyunca başka bir yere görevlendiriliyor, oraya sağlam hafızlar geliyor. Yani hatimle teravih bizzat müftülük eliyle yürütülen bir uygulama halinde sürüyor. Aynı şeyi Enderun teravihi için de söyleyebilir miyiz? Enderun teravih uygulamasının gerekli kurumlar tarafından hak ettiği değeri gördüğünü, bu geleneğe yeterince sahip çıkıldığını düşünüyor musunuz?

Mehmet Kemiksiz:Uygulamaya başladığımız ilk zamanlarda Enderun Teravihi özellikle Ramazan'ın on beşinden sonra yoğun rağbet görüp sıklıkla basın önüne çıkıyordu. Mesela Üsküdar'daki Mihrimah Sultan Camii'nin cemaati iskeleye kadar uzanıyordu. Namaz sonrası basın bizimle mülakat yapıyordu. O mülakatlarda da bunu bugün bizim yaptığımızı fakat önümüzdeki senelerde Diyanet'in uzak kalmayıp buna sahip çıkması gerektiğini ifade ediyordum. Nihayet bugün bu artık resmi olarak uygulanıyor. Nitekim İstanbul Müftülüğü her sene ramazandan 15-20 gün önce ilçe müftülüklerinden hangi camilerde enderun usulü uygulanacaksa bildirmelerini istiyor.

Sonuç olarak 2011'den bu yana 13 sene içinde bu uygulama Türkiye'nin muhtelif bölgelerinde yerleşmiş durumda.

Muhabir: Enderun'dan başka gün yüzüne çıkmayı bekleyen Ramazan geleneklerimiz var mıdır, varsa bunların ihyası için ne yapılabilir?

Mehmet Kemiksiz: Tarihi 500 yıllık olan ve hazırladığımız kitapta verdiğimiz gelenekler var: Mani, temcid ve mahya geleneği. Örneğin Ramazanlarda temcid okunması köylere kadar yaygınlaşmış bir gelenektir. Benim çocukluğumda, köylerde mikrofon yokken, oranın fahri imamı veya müezzini caminin bahçesinde yüksek bir ağacı kendisine mahfil yapar, onun üzerine çıkıp imsaktan yaklaşık yarım saat önce çıplak sesle bir sela ve Ramazan beyti, temcid, okurdu. Karadeniz bölgesinde temcid, Ramazan beyti diye anılır. İstanbul'da ise solo ve koro bölümleri olmasından dolayı cumhur olarak okunur. Tek bir müezzin başlar ve diğerleri koro olarak girer. Temcid geleneği önemli bir gelenektir.

Mani geleneğine gelince; Ramazanın içine ait bir gelenek olan maniler, musikişinas ve hangi makamda okuyacaklarını iyi bilen Ramazan davulcuları tarafından imsığa bir saat kala okunur. Bilhassa maniler, insanların kulağına boş laf gibi gelebilir.İnsan, “maniler bunlar, redifleri, uyakları var fakat boş laf aslında” gibi düşünüyor ama her bir kublesinin içinde bir hadis ya da ayetten bir şey saklıdır mutlaka.

Örneğin benim bestelediğim bir Ramazan manisi var:

Sahur vakti emindir

Hoşaf suyu serindir

Tek bir hurmayla da olsa

Bir yetimi sevindir

(İnfaktan bahseder burada)

Sofrada fakir olsun
Tabağı çukur olsun
Karnı doyduktan sonra
Duayı okur olsun
Burada da sofrada duasını ima eder.

Boş laf gibi başlayıp ardında büyük bir mana taşır. Bu Ramazan oyunu Karagöz'de de geçerlidir. Onların perde gazellerine bakarsanız başka bir şey anlatılmıymış gibi başlar ve olayı tevhide, imana, oruca, İslam'ın temel esaslarına getirerek kütük gibi tevhit inancı anlatır. Mesela Niyazi Hoca'nın notasını yazdığı meşhur Karagöz perde gazelinin güftesi:

On kere demedim mi sana sevme dokuz yâr
Sekizde sefa, yedide vefa olmaya zinhar
Altı ile beş, dört ile hiç başa çıkılmaz
Üçün ikisin terk ede gör, ta kala bir yâr

Gördüğünüz gibi münasebetsiz gibi başlayan yol tevhide uzanıyor. Bu önemli gelenekte davulcuların davullarından akort alması da epey estetik bir durumdur. Çünkü davulcuların akort alacağı başka enstrüman yoktur ve davuldan çıkan tınının karar sesi ya da güçlü sesi olduğunu kabul ederek mani okumaya başlarlar.

Bir de Ramazan'ın içerisinde; başında, ortasında ve sonunda “Hoş geldin Ramazan”, “İnfak et”, “Yardım et” gibi ifadelerin yer aldığı; Sultan Camisi veya Sultan Hanım dediğimiz çift minareli camiilerin minarelerinin arasında rastladığımız, önemli bir gelenek olan mahya geleneği var. Günümüzde ışık silsilesini kurgulayıp bilgisayara verilen komutla, let ışıklar vasıtasıyla yazan mahyacıların aksine eskiden mahyacılar, kandille sürdürürlermiş bu geleneği. Osmanlı zamanında, Fatih döneminde ise hareketli mahyalar varmış: Faytonun arkasına kandiller koyulur, atlar faytonu çekince kandiller; belli aralıklarla hareket etmesi sonucu bir yazı ortaya çıkarırmış.

Bence bu üç gelenek; temcid, maniler ve mahya geleneği Ramazan için kaybedilmemesi gereken gelenekler.

Muhabir: Geleneklere ve kültüre değinmişken; ecdadımız -Allah onlara rahmet eylesin- bu gelenekleri bizler gibi hazır bulmadılar, bazı ihtiyaçlar doğrultusunda kendileri bir şeyler ihdas etme yoluna girdiler. Aslında bugün bizim duyduğumuz ihtiyaç onların duyduğundan çok daha fazla. Bu ihtiyacı gidermek adına günümüz insanına doğrudan hitap eden, onun diliyle konuşan neler yapılabilir?

Mehmet Kemiksiz: Bu konuya ferdi veya ictimai olarak yaklaşabiliriz. Ferdi olarak; bizim seviyemizden bakan insanlar için konuşursak, bir önceki neslin bize intikal ettiremediği arada kesiklik olduğu için kaybolmuş birtakım geleneklerin her daim peşine düşüp sürekli yeni şeyler düşünmeliyiz. Lakin toplumsal olarak bakarsak; hayatınızda hiçbir zaman bilmediğiniz bir şeyi ihtiyaç kabul edemezsiniz. Örneğin hayatınızda hiç yemediğiniz ama gördüğünüz bir meyve düşünün. Biri size öneriyor sonra tadıyorsunuz ve bu güzelmış diyorsunuz. Sonrasında bir daha istiyorsunuz ve bunu ihtiyaç ediniyorsunuz. Yani önce merak, sonra bilgi, sonra ihtiyaç oluyor. Biz Enderun teravihine başladığımızda bize bazı insanlar tepki gösteriyordu: "Camiiye neden müzik sokuyorsunuz!" Ama şimdi revaçta olan bir gelenek oldu. Çünkü orası bir boşluktu. Tabiri caizse o boşluk namazın seri seri kılınıp bir önce bitirilmesi gereken bir ibadet modundan çıkarılıp, aralarında ilahilerin de okunduğu bir uygulama haline getirildi. Terviha kelime anlamıyla rahatlamak demektir zaten. O forma uygun bir amel ortaya çıktı. Biz bunu insanlara anlatıyoruz. Örneğin; Enderun teravihi kıldırmak için camiiye gittiğimizde o gün bir vaizimiz çıkıyor, Enderun teravihinin kılınacağını ve nasıl olacağını anlatıyor ve bu sayede cemaat anlamış oluyor. Yani bilgiyi önce insanlara veriyorsun sonra eyleme geçiyorsun. Şuan bunun merak kısmı tamam: Türkiye’ de biz bunu yaptıktan sonra insanların ciddi bir merakı oluştu. Herkes bir kez de olsa kılmak istiyor. İkinci olarak bunun lezzetini, tadını öğretmek için doğru insanlarla ve müzik bilen iyi hafızlarla çalışmak gerek. “Koca Osmanlı bunu mu yapıyormuş!” dedirtmemek için o formun içini iyice öğrenip, güzelce uygulamamız lazım. Bunu ihtiyaç haline getirdikten sonra daha elit bir durum başlıyor: Herkes, her zaman, her yerde kılmak zorunda değil. Ben bunu bir merkezi camiide, bir selatin camiinde hem de özel bir ekipten dinlemek istiyorum dersanız da bizim çalışmalarımız bunu hedefliyor. Bundan sonra bizim uyguladığımız kısımların da (temcidler, amin) uygulanması temennisiyle ben bunun süreceğini düşünüyorum. Yani mesele, sadece tervihalar arasında makam geçkisi değil. Tesbihattaki cehri bölümler, koral bölümler, bunlar çok büyük fark meydana getiriyor. Bu bakımdan önce doğru anlatmak, sonra bunun nasıl bir gelenek olduğunu insanlara öğretmek gerekiyor. Arkasından tadını ve lezzetini öğrettikten sonra bu bir talep haline gelir ve toplum bunu bir ihtiyaç olarak algılamaya başlar. Her Ramazan en azından İstanbul bölgesinde yaşayan bir kişi, bu sene bir kere Enderun teravihine katılayım, acaba en yakın nerede var diye düşünüyor.

Hadis Kâşesi

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyuruyor ki;

إن في الجنة بابا يقال له الريان، يدخل منه الصائمون يوم القيامة، لا يدخل منه أحد غيرهم، يقال: أين الصائمون؟ فيقومون لا يدخل منه أحد غيرهم، فإذا دخلوا أغلق فلم يدخل منه أحد.

Cennette Reyyan denilen bir kapı vardır ki, kıyamet günü oradan ancak oruçlular girecek, onlardan başka kimse giremeyecektir. Oruçlular nerede diye çağrılır, onlar da kalkıp girerler ve o kapıdan onlardan başkası asla giremez. Oruçlular girdikten sonra da kapı kapanır, artık oradan hiçbir kimse girmez. (Müslim Sıyam 166)

Reyyan kelimesi , susuzluğun zıddı olan “rey” kelimesinden gelir. Çünkü kendisi reyyündür; kendisine akan çok sayıda ırmak olması veya oraya ulaşmanın kıyamet günü susuzluğunun giderilmesi ve ebedî yurdunda ferahlanması sebebiyle, veya oruç tutanların susuzluk ve açlıklarına karşılık bir mükafat olması sebebiyle, tokluk yerine susuzluğun giderilmesi zikredilmiştir. Mübarek Ramazan ayında cennetin sadece bir kapısı açılmaz. Nitekim Allah Resulü şöyle buyurmuştur; "Ramazan ayı girince cennet kapıları açılır, cehennem kapıları kapanır ve şeytanlar zincire vurulur." (Buhari Savm 5; Müslim Sıyam 1)

Hadise göre samimi oruçlular kıyamet günü çağrılacak ve Yüce Allah'ın onlar için seçip şereflendirdiği “Reyyân” kapısından girecekler. Sayıları tamamlandıktan sonra kapı kapanacağı için onlardan başka kimse giremeyecektir. Yani kim samimi bir niyetle oruç tutarsa onun Allah katında ecri büyük olacaktır.

Eğer bütün seneyi oruçlu bir şekilde geçirmiş olmak istiyorsak Peygamber Efendimiz'in şu hadisini zikretmekte fayda var;

من صام رمضان ثم أتبعه ستا من شوال كان كصيام الدهر.

"Ramazan orucunu tutan ve buna Şevval ayından altı gün daha oruç ekleyen kişi bütün seneyi oruçlu geçirmiş gibi olur." (Müslim 204)

Peygamber Efendimiz (s.a.v) bu hadisinde ise Şevval ayının faziletine ışık tutmuştur ve bizleri bu mübarek aydan faydalanmamız için teşvik etmek istemiştir.

Başka bir hadiste Allah Resulü şöyle buyurmuştur;

من صام رمضان إيماناً واحتساباً غفر له ما تقدم من ذنبه.

"Kim inanarak ve sevabını da Allah'tan bekleyerek
Ramazan orucunu tutarsa geçmiş günahları bağışlanır."
(Müslim Sıyam 203)

Orucu inanarak; yani, Allah'ın emrine ve bize bahşedeceği mükafatlara inanarak, samimi bir şekilde oruç tutan kimse kastedilmiştir.

Ve hesapla yani Allah'tan bekleyerek; sevabı umarak, orucu ağır bulmadan ve sadece Allah'ı isteyerek, gösterişten ve samimiyetsizlikten irak bir şekilde oruç tutmak ve böylece geçmiş günahların bağışlanması...
Bu hadis, Ramazan orucunun faziletini ve günahların, kötülüklerin kefareti olduğunu bizlere anlatmaktadır.

Rivayet edilen diğer bir hadise göre Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur;

تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً

"Sahur yemeği yiyiniz, çünkü sahurda bereket vardır."
(Müslim Sıyam 45)

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bu hadisi sahur yemeğe teşvik ve sahurun bereketine dikkat çekmek için zikretmiştir. Yani yemek yemeyecek olsak bile sahura kalkmakta bir bereket vardır. Kalkıp bir bardak su içmek bile bu bereketten faydalanmamız için gereklidir. Nitekim Peygamberimiz (s.a.v.) bu hususta şöyle buyurmuştur;

"Sahur mübarek bir yemektir, bu yüzden onu ihmal etmeyin, hatta biriniz bir yudum su içse bile, çünkü Allah ve melekleri sahur yiyenlere bereket yağdırır."

(Ahmed 11003)

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) sahura vurgu yaparak sahurun, Müslümanların orucunun bir sembolü olduğunu bizlere hatırlatmıştır.

Sahura uyandığımızda Allah Resul'ünün tavsiyesine uymaktan ve berekete uyandığımızdan ötürü mutmain olmalıyız.

Başka bir hadiste Peygamber Efendimiz şöyle buyurmaktadır;

مَنْ لَمْ يَدْعَ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلِ بِهِ، فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ فِي أَنْ يَدْعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ.

"Oruçlu bir kimse yalanı ve yalanla iş yapmayı terk etmezse onun yemesini ve içmesini terk etmesine Allah'ın ihtiyacı yoktur."

(Buhari Savm 8)

Orucun hikmetlerinden biri kişiyi günahattan uzaklaştırması, insanın takvaya ulaşmasını ve bedensel arzuları bastırarak ruhu arındırmasıdır. Yani amaç sadece yemeyi ve içmeyi terk etmek değil; kötülükleri, dedikoduyu, iftirayı, yalan söylemeyi de terk etmektir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bu hadisinde, oruçlu olmasına rağmen yalan söylemeye devam edenleri uarmaktadır.

Ve Allah'ın onun yemeyi ve içmeyi bırakmasına ihtiyacı yoktur. Yani oruçluken yalan söylemenin ve yalan iş yapmanın günahlarının ciddiyetine dikkat çekilmiştir.

Hadiste, oruçlunun çirkin ve haram olan şeyleri terk etmesi istenmiştir.

En iyisini Allah bilir.

SANAT VE EDEBİYATTA RAMAZAN

Ramazan, edebiyat ve sanatta güçlü bir ilham kaynağı olmuş, dini ve kültürel değerleri yansıtan pek çok esere konu edilmiştir. Hem Türk edebiyatında hem de dünya sanatında Ramazan, manevi derinliği, toplumsal dayanışmayı ve estetik unsurlarıyla sıkça işlenmiştir.

Edebiyatımızda Ramazan:

Ramazan ayı, içerisinde taşıdığı zenginliklerle inanç, kültür, gelenek anlamında oldukça zengin bir birikim ortaya koymuştur. Ve bu birikimin edebiyata etkisi oldukça büyük şekilde olmuştur. Öyle ki bu kavram çerçevesinde dilimizde birçok atasözü ve deyim oluşmuş, fıkralar üretilmiş ve çeşitli Ramazaniyyeler, Ramazan manileri, ilahiler ve şiirler yazılmıştır.

Böylece Ramazan, edebiyatımızın her alanında yeni eserlerin doğmasına sebep olmuştur. İşte bunlardan birkaçını şöyle sıralayabiliriz.

Divan Edebiyatı: Ramazan ile ilgili “Ramazaniyye” adı verilen şiirler yazılmıştır. Bu şiirlerde Ramazan’ın ruhaniyetine, ibadetlere ve sahur-iftar vakitlerine vurgu yapılır.

Halk Şiirleri: Ramazan konusuna halk edebiyatımız da ilgisiz kalmamış ve çeşitli Ramazan manileri çıkarmıştır. Ramazan boyunca ilk günden itibaren sahurlarda okunmaya başlanan bu maniler tema bakımından oldukça çeşitlidir.

Cumhuriyet ve Tanzimat Dönemi: Reşat Nuri Güntekin ve Halide Edip Adıvar gibi yazarların eserlerinde Ramazan’la müteallik kısımlar görmekteyiz. Tanzimat devrinde de Ahmet Rasim’in “ Ramazan sohbetleri” iftar sofraları ve eski İstanbul’daki Ramazan şenliklerini anlatan önemli eserlerden birisidir.

Ramazan, sadece edebiyat alanında değil, çeşitli sanat dallarında da kendini göstermiştir. Bunlardan birkaçı şunlardır:

Sanatımızda Ramazan:

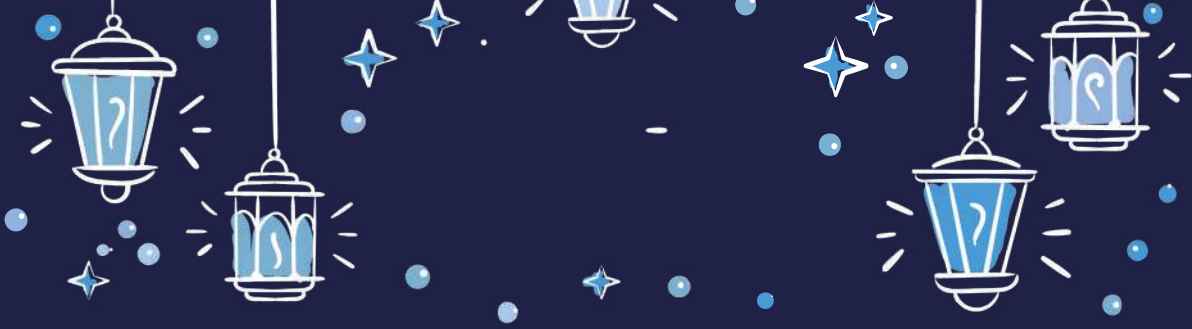
Minyatür Sanatı: Osmanlı minyatürlerinde Ramazan ayına dair sahneler sıkça resmedilmiştir. Özellikle padişahın iftar sofraları ve teravîh namazları gibi sahneler bulunur.

Hat Sanatı: Hat sanatı, Arap asıllı İslam harfleriyle estetik değerler dikkate alınarak ölçülü ve nispetli bir şekilde kâmiş kalem, is ve sair el yapımı mürekkeplerle yazı yazma sanatıdır.

Mahyalar: Ramazan aylarında çift minareli camilerin minareleri arasına asılan ışıklı yazılardır. Mahya ve Mahyacılık sanatı geçmişten bugüne kültürümüzün en önemli parçalarından biri olma özelliğini halen korumaktadır. Mahyalar aynı zamanda Osmanlı kültürünün bir damgası niteliğini de taşımaktadır.

İnsan, Toplum Ve Zekât

Tarih boyunca insan; sahip olduklarının esiri olmuş ve dünya malına bağlandıkça ruhunu zincire vurmuştur. Zekât insanı bu esaretten kurtaran bir anahtardır. Yalnızca dünya malını temizlemekle kalmaz, insanın ruhunu da özgürleştirir ve arındırır. Zekât; insanlığa huzursuzluk veren ekonomik sıkıntılara, düzensizliğe, karşı ilahi bir düzen olmuş, adeta Müslümanlara içinde çeşit çeşit mücevher barındıran bir hazine olarak armağan edilmiştir. Öyle bir hazine ki, tarih boyunca insanların muzdarip olduğu toplumsal sıkıntılara gökten yıkıcı bir çözüm getirmiş; insanı varlığından beri içine düştüğü, eşyaya sahip olmanın soktuğu gaflet bataklığından söküp almıştır. Zekât; kurak çöllerde yağın bir yağmur gibi Müslümanlara bahşedilmiş ve mükellef olanlara farz kılınmıştır. Olmayanlar için de o kapı açılmıştır, çünkü İslam; sadaka vermek ve yetim doyurmak gibi ibadetlerin ocağıdır ve insan, toplum, tüm dünya için kusursuz ve dinamik bir düzen ortaya koymuştur. Mademki zekât farz kılındı Müslümanlara, onu her iki yönünden kavramak ve tanımak gerek. Günümüz dünyası, ışıklı hayatı ve kısa süreli derin hazları vadederek insanı oyalamasıyla bilinir. İnsanın bedenini yorar, gözlerini içine yöneltmesine asla izin vermez. İnsanın ruhuna gereken önem ve ilginin önüne kalın duvarlar çeker. Bu hengâmenin içinde adeta zamanı durduracak bir şeylere ihtiyaç duyduğumuzu zannederiz. Zekâtı anlamak, bu nispette maddiyattan maneviyata açılan kapıdır. Eşya ise insanın hırsızdır. İnsanları dünya hayatı ile aldatır ve hakikaten çalar. Dünya malı insana cazip gösterilmiş ve bu haliyle insanı şımartmıştır. İnsanı sarıp sarmalayan ve onu kendine mal edinen dünya malının zincirlerini koparmanın tek yolu, onlara manevi bir değer atfederek değersiz konumdan değerli konuma getirmektir. Ahirete eli boş dönmemenin bir yoludur. Nefse sevimli gelen oyuncağı, Rabbimizin vereceği kalıcı ve daha hayırlı olana harcamaktır. İçimizde var olan cimrilik yılanını öldürüp, cömertlik ahlakına ulaşmanın yoludur. Bu açıdan zekât; şüphesiz ki insana verilen en büyük mükâfatlardan biridir. İnsan; insan olmak için, yani maddi ve manevi âlemde bir yolculuğa çıkmak için zekât trenine binmelidir. Bir tebessümün bile sadaka sayıldığı dinimizde zekât, sahip olduklarının hakkını vererek sahip olmamaktır.

Sana bahşedilene paylaşman, kendin için istediğini İslam kardeşin için de istemendir. Bir alışveriş; kendinden vererek kulluk şuuruna ulaşmak, imanı kemale erdirmektir.

Toplum açısından ise zekât, yılda bir kez gelen bayrama benzer. Tarih boyunca insanlığın, ekonomik sorunlarına karşın arayışta olduğu çare, bizlere gökten inmiştir. Zekâtın yanında yine zekât sayılabilecek yardımlaşmaya ve paylaşmaya yönelik ibadetler; toplumsal tabakalaşmaya ve gelir paylaşımındaki adaletsizliğe aman vermeyecek bir biçimde bizlere sunulmuştur. Ekonomik dengeyi sağlam bir temele oturtan kusursuz bir düzen oluşturmuştur. Ve zekât toplumda bir aile kurmuş; birlik ve beraberliği, adeta bir vücudun organları gibi birbirini tamamlayan bir organizmayı var eden en önemli unsurlardan biri olmuştur. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur; “Müminler birbirini sevmekte, birbirlerine acımakta ve birbirlerini korumakta bir vücuda benzerler. Vücudun bir uzvu hasta olduğu zaman, diğer uzuvlar da bu sebeple uykusuzluğa ve ateşli bir hastalığa tutulurlar.” Bu hadisin ışığında zekâtın hikmeti daha da açığa çıkmıştır. Zekât verirken bu hikmetin bilincinde hareket etmek, tüm ibadetlerimize canlılık ve süreklilik kazandırmanın bir yoludur.

Zekâtın ne zaman verilebileceği hakkında ise zekât; senenin herhangi bir zamanında verilebilir. Ramazan’a özgü bir ibadet değildir. Zekâtın mübarek Ramazan günlerinde gündemimize oturması ise bu ayın, tüm ibadetleri toplayıcı bir yanı olmasından kaynaklanır.

MODERN DÜNYADA RAMAZAN

Hicrî takvime göre 9. Ay olan Ramazan; Hz. Muhammed'e (s.a.v) Kur'an-ı Kerim ayetlerinin inmeye başladığı, aynı zamanda Müslümanların oruç tutmaya ve teravih namazını kılmaya başladıkları aydır. Ramazan, sadece aç kalma değil; bolca ibadet etme, kötülüklerden arınma, paylaşma ve dayanışma ayıdır. Sabrın, şükrün ve yardımlaşmanın önemini hatırlatan bu ay; modern dünyada, günümüzün dijitalleşmiş ve bireyselleşmiş toplumlarında farklı bir yöne evriliyor. Peki, modern dünyanın hızlı temposuna kapılmış, tüketim alışkanlıkları değişmiş, teknoloji bağımlılığıyla mücadele eden biz insanlar için Ramazan ne ifade ediyor?

Ramazan'da oruç, başta Allah rızası için sonrasında az yiyip nefsi terbiye etmek için tutulur. Ama günümüz Ramazan'ında işler tam tersine döndü. Marketlerde yapılan Ramazan'a özel indirimler, restoranlardaki gösterişli ve pahalı iftar menüleri, israf edilen yemekler... Ramazan'ın asıl amacını unuttur olduk. Eskiden insanlar sahurdan iftara kadar sabırla bekler, akşam olduğunda mütevazı sofralarda bir araya gelirdi. Şimdi ise iftar sofraları bir yarışa dönüşmüş, sosyal medyada yapılan paylaşımlarla gösteriş merkezi haline gelmiştir. Halbuki en çokta bu ayda israftan kaçınmalı ve sadelikten yana olmamız gerekmez miydi?

Ramazan; sadece bireysel bir ibadet ayı değil, aynı zamanda toplumsal bağların da güçlendiği bir paylaşma ayıdır. Eskiden kimse komşusu açken tok yatmazdı. Herkes birbirine daha yakındı ve birbirinden haberdardı. Maalesef ki modern şehir yaşantısında bulutlara kadar ulaşan rezidanslara ve apartmanlara sıkışmış bizler kapı komşumuzu bile tanımadan yaşarken, Ramazan'ın getirmiş olduğu paylaşma duygusunu hissedemiyoruz.

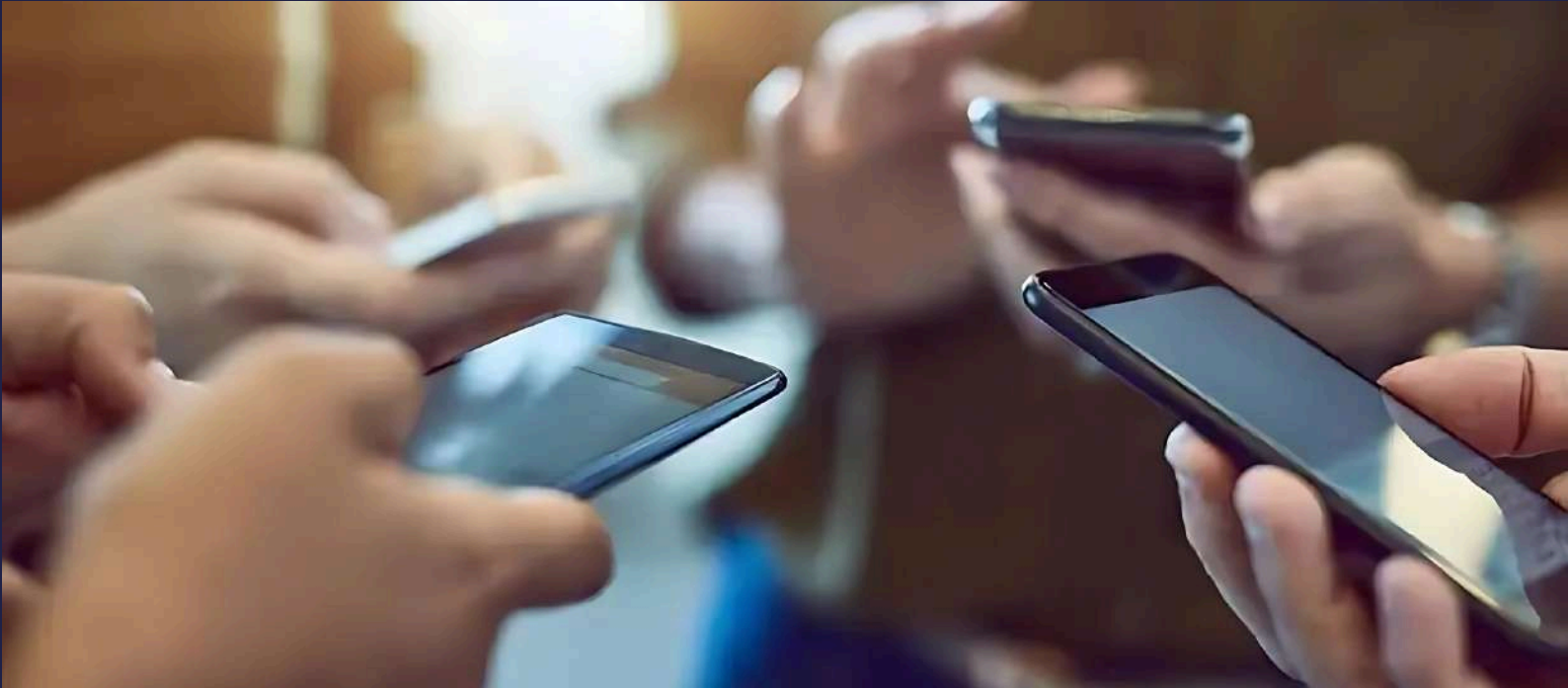
Bir de yardım meselesi var. Eskiden bir fakirin kapısını çalıp yemek vermek, hâlini hatırlamak sormak önemliydi. Şimdi ise internette birkaç tıkla bağış yapıp görevimizi yerine getirdiğimizi düşünüyoruz. Bu dijitalleşme güzel gibi görünse de birebir temasın samimiyetini kaybetmemize neden oluyor.

Gerçek yardımlaşma sadece para göndermek değil, bir insanın gözlerine bakıp onun derdine ortak olmaktır.

Eskiden Ramazan, bir dinginlik ve içe dönüş süreciydi. Şimdi ise her zaman elimizin altında olan internet ve sosyal medya gibi dijital ürünlerin yoğunluğu içinde kayboluyoruz. Artık dünyevi işlerimizi bir kenara bırakıp uzun uzun tefekkür edemiyor, dua ederken bile bir yandan telefonla uğraşıyoruz. Kısa kısa videolar kaydırıp izlemekten uzun süreli işlere tahammül edemiyoruz. Teknoloji, hayatımızı kolaylaştırıyor gibi görünse de günümüzün önemli sorunlarından biri olan dikkat dağınıklığını peşinde getiriyor ve ibadetlerimizi zedeliyor.

Peki, modern dünyada Ramazan'ı Allah'ın bizden istediği şekilde yaşamak mümkün mü? Aslında bu tamamen bizim elimizde. Teknolojiye rağmen daha bilinçli vakit geçirebilir, tüketim çılgınlığına kapılmadan sadeleşebilir ve israftan kaçınabilir, bireyselleşmeye rağmen insanlarla daha fazla temas kurabiliriz. Eğer sözünü ettiğimiz ve yüzyıllardır süregelen değerlerimizi de koruyabilirsek, işte o zaman Ramazan'ı özüne göre yaşayabilir ve en bereketli şekilde geçirebiliriz demektir.

Son olarak herkesten kendisine şu soruları sormasını ve dürüstçe cevap vermesini istiyorum: Peygamber efendimiz Ramazan'ı nasıl geçirirdi, biz nasıl geçiriyoruz? Ne için oruç tutuyoruz? Yeterince şükrediyor muyuz? Komşuluk sorumluluklarımızı yerine getiriyor muyuz? Yardımlaşırken ne kadar samimiyiz? Ve bütün bunları yaparken ne kadar Allah rızasını gözetiyoruz?

Ramazaniye'ler

Ramazaniye, adı üstünde Ramazan'la alakalı anlamına gelir. Divan şairleri kaside biçiminde yazdıkları bu şiirlerde mübarek Ramazan ayının gelişini müjdelilerdi. İlk örnekleri 17. yy da görülen Ramazaniye'ler zamanla yaygınlık kazanmıştır. Bu türün en üretken ismi 13 kasidesiyle Enderunlu Fazıl'dır. Sâbit, Edirneli Kâmî, Nedîm, Koca Râgıb Paşa, Şeyh Galib, Enderunlu Vâsif, Sümbülzâde Vehbî gibi yine birçok isim bu türde eser vermiş önemli sanatçılardır.

Bu makalemizde İsmail Hakkı Bursevi'nin Ramazaniyesi'ni izah etmeye çalışacağız. Dilinin diğerlerine göre sade olması anlaşılabilirliği artıracığı için daha faydalı olacağını düşündük.

Sâye saldı ehl-i îman üstüne
Hamdülillah geldi mâh-ı Ramazan
Doğdu ol nûr ehl-i irfân üstüne
Hamdülillah geldi mâh-ı Ramazan

(Gölgesini saldı müminlerin üstüne. Elhamdülillah geldi Ramazan ayı¹ . Doğdu o nur, irfan ehlinin üstüne. Elhamdülillah geldi Ramazan ayı.)

Bağlayıp şeytanı bende vurdular
Cümleten ağyârı Hakk'ı sürdüler
Ehl-i Hakk ol ayda Hakk'ı gördüler
Hamdülillah geldi mâh-ı Ramazan

(Şeytanı bağlayıp zincire vurdular², Hakk'ın(Allah'ın dışındaki her şeyi sürdüler. Hak ehli, o ayda Hakk'ı gördüler. Elhamdülillah geldi Ramazan ayı.)

.....
¹ Mâh kelimesi sadece gökyüzündeki ay anlamına gelmez. Zaman anlamında kullanımı da vardır.

²Burada çok güzel bir tevriye var yani bu dize iki anlama da gelebilir. Bunlardan ilki çevirmiş olduğumuz gibidir. Bend kelimesi zincir demektir. İkinci manası ise "Bendeki şeytanı bağlayıp vurdular." şeklinde olacaktır.

Ehl-i cürmün Hak yüzü yaşın siler
Ağlayanlar şâdolur daim güler
Şerbet-i Gufrân içerler âsiler
Hamdülillah geldi mâh-ı Ramazan

(Hak, günahkarların yüzünü, yaşını siler. Ağlayanlar; sevinir, daima güler. Bağışlanma şerbetinden içer asiler (günahkarlar). Elhamdülillah geldi Ramazan ayı.)

Kıl teravihi safâlar bula gör
Et tesâbihi vefâlar bula gör
Zikr ü tâat nûru ile dola gör
Hamdülillah geldi mâh-ı Ramazan

(Kıl teravihi sefalar bulagör. Allah'ı tespih et, vefalar bulagör. Zikir ve ibadetin nuruyla dolagör. Elhamdülillah geldi Ramazan ayı.)

Kalbi jeng-i mâsivâdan eyle ağ
Bu vücudun zenbinden kıl ferağ
Hakkı'yâ nûr-ı Hudâ^dan yak çerağ
Hamdülillah geldi mâh-ı Ramazan

(Kalbi, Allah'tan başkasının pasından ak et. Bu varlığın günahından vazgeç. Hakkı'ya Allah'ın nurundan bir mum yak. Elhamdülillah geldi Ramazan ayı.)

Ramazan Yokuşları

Osmanlı zamanında genellikle köylerde ve kasabalarda hem ihtiyaç sahiplerinin karnını doyurmak hem de ramazan ayına ayrı bir hava katmak için yapılan yardım ve etkinliklere ramazan yokuşları denir. Ramazan yokuşlarında zenginler ve hayırseverler genellikle iftar ve sahur saatlerinde toplanır, kapı kapı gezip ihtiyaç sahipleri ve fakirlerin karnını doyururlardı. Günümüzde bazı mahallelerde ve köylerde böyle etkinlikler devam ettirilmektedir. Şehirlerde ise bazı dernekler ve hayır kurumları vasıtasıyla Osmanlı'dan gelen bu gelenek sürdürülmektedir.

Sahur

Sözlükte “Sabah olmadan önceki vakit, gecenin son üçte biri”; anlamındaki seher kelimesiyle aynı kökten gelen sahur, dinî bir terim olarak oruç tutmaya hazırlık olmak üzere fecrin doğmasından önce yenen yemeği ifade eder. Sahurun İslam kültüründe önemli bir yeri vardır. Nitekim Peygamber Efendimiz (s.a.v.), " Bir yudum su ile dahi olsa sahur yapınız." buyurarak bize sahurun önemini açıklamıştır. Sahur sadece oruç tutarken acıkmamak için yenilen bir yemek olarak görülmemeli, vaktin bereketinden faydalanma ve rabbimize yaklaşma fırsatı kabul edilmelidir. Peygamber Efendimiz, "Sahur yemeği yiyin zira sahurda bereket vardır." buyurmuş ve bu bereketten istifade etmemizi tavsiye etmiştir. Bize düşen bu tavsiyeye uymak ve oruçlarımızı sahurun bereketiyle taçlandırmaktır. Beş on dakikalık uyku için sahurunu terk etmek büyük bir fırsat elimizin tersiyle itmektir.

Özetle sahur Allah'ın kullarına bahşettiği müstesna bir ibadettir. Allah hepimizi sahur ibadetini yerine getirip bereketinden faydalanan kullarından eylesin, tuttuğumuz oruçları kabul etsin. Ramazan ayımız mübarek olsun.

İlmihal Kâşesi

Dinimizde Zenginlik Ölçütü (Nisap) Nedir?

Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"Yirmi dinarın (81 gr. altın) olmadıkça senin üzerine (zekât olarak) bir şey yoktur."

(Ebû Dâvûd, Zekât, 5)

Sözlükte "sınır, işaret ve asıl" anlamlarına gelen nisap kelimesinin terim anlamı; zekâtın farz olması için tespit edilen belirli bir miktardır. Nisap, zekâtla yükümlü olmak için esas alınan zenginlik ölçüsüdür. Buna göre nisap miktarı mala sahip olan kişinin zekât vermesi gerekir. Asgari zenginlik ölçüsü diyebileceğimiz nisap, hadislerde şu şekilde gösterilmiştir: Altında 20 miskal (80.18 gr), deve 5 adet, sığırdaki 30 adet, koyun ve keçide 40 adettir. Fıkıh âlimleri, toprak ürünleri hariç zekâta tabi bütün mallarda nisabın şart olduğunda görüş birliğine varmışlardır. Toprak ürünlerinin azı da çoğu da zekâta tabidir. Buna göre temel ihtiyaçları dışında nisap miktarı mala sahip olan kişi, diğer şartlar da yerine gelmişse bu mallarının zekâtını vermelidir. İslâm dini nisabın üstünde gelir ve serveti olanlardan zekât alıp nisabın altındaki gelir sahiplerini zekâttan muaf tutmuştur.

İtikâf Nedir?

Ramazana mahsus bir ibadet de itikâftir.

İtikaf, niyet ederek bir camide durmak demektir. Ramazanın son on gününde itikaf, kifaye olarak sünnet-i müekkededir. Cemaatten biri itikafa girerse bu görev diğerlerinden düşmüş olur.

Peygamberimizin saygıdeğer eşi Hz. Aişe, validemiz şöyle demiştir:

"Peygamberimiz Ramazanın son on gününde itikaf ederdi. Bu âdetlerine, Allah'ın kendisini ölüme daveti zamanına kadar devam etmiştir. Peygamberimizin vefatından sonra onun eşleri itikaf etmişlerdir.

Teravîh Namazı Tek Niyetle Kılınabilir Mi?

Teravîh namazına başlarken niyet ettikten sonra her selâm verişte yeniden niyet etmenin şart olup olmadığı konusunda Hanefî âlimleri farklı görüşlere sahiptir. Tercih edilen görüşe göre teravîh namazı bir bütün olduğundan her iki veya dört rek'atta selâm verdikten sonra yeniden niyet etme zorunluluğu bulunmamaktadır (İbn Nüceym, el-Bahr, 2/74-75; el-Fetâva'l-Hindiyeye, 1/117).

Peygamberimizin Ramazan'ı

Geldiği zaman gönülleri bereketlendiren; kalplere, en derinlere, işleyerek bizleri hiç olmadığı kadar yumuşatan, geniş iftar sofralarıyla küsleri barıştırıp, sevenler arasındaki samimiyeti ve muhabbeti artıran mübarek Ramazan ayını idrak ettik çok şükür. Bu yazımızda, Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in yaşadığı ve bizlere yaşatmak istediği Ramazan ayından bahsedeceğiz.

Ramazan ayı, bereketiyle beraber gelir ve günah işlememize sebep olabilecek şeyleri bizden uzaklaştırır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), "Ramazan ayı gelince, cehennem kapıları kapanır ve şeytanlar zincire vurulurlar." buyurarak bu ayın manevî etkisini vurgulamıştır. Kötü amellerden sakınmanın yanı sıra, daha önce yaptığımız hataların tevbesi için de bizlere geniş kapılar açar. On bir ayın sultanı olan bu ayda, hayatımızı yeniden şekillendirme fırsatı buluruz. Bu sebeple, bu mübarek ayı en iyi şekilde ihya etmek isteriz. Haydi, hayatın her alanında örnek aldığımız sevgili Peygamberimiz (s.a.v.)'in Ramazan aylarını nasıl geçirdiğine bakalım.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Ramazan ayının faziletinin diğer aylara nazaran çok daha yüksek olduğunu vurgulamıştır. Bu sebeple, ibadetlerini bu ayda diğer aylara göre daha da artırırdı. Geceleri uzun süre namaz kılar, teheccüd namazına büyük önem verirdi. Hz. Aişe (r.a.), "Resûlullah (s.a.v.), Ramazan ayında ibadette daha çok gayret gösterirdi. Özellikle Ramazan'ın son on gününde çok daha fazla ibadet ederdi." diyerek onun bu ayda ibadete verdiği önemi anlatmıştır. Peygamber Efendimiz, Ramazan'ın son on gününde Mescid-i Nebevî'de itikafa girerdi. Aişe (r.a.), "Resûlullah (s.a.v.), vefat edinceye kadar Ramazan'ın son on gününde itikafa girerdi." diyerek onun bu ibadeti hayatının sonuna kadar devam ettirdiğini belirtmiştir. İtikaf sırasında tamamen ibadete yönelir, dünyevi işlerle ilgilenmezdi. Allah'a daha yakın olmak ve dua etmek için bu zamanı değerlendirirdi.

Ayrıca Peygamberimiz, Ramazan ayında Cebrail (a.s.) ile birlikte Kur'an'ı mukabele ederdi. Abdullah b. Abbas (r.a.), "Cebrail (a.s.), her yıl Ramazan ayında Peygamber (s.a.v.) ile buluşur ve ona Kur'an'ı arz ederdi. Vefatından önceki son Ramazan'da ise bu mukabele iki kez yapıldı." diyerek bu geleneğin önemini belirtmiştir. Bugün mukabele uygulamasının temelini de bu sünnet oluşturmuştur.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), her zaman cömert bir insandı ancak Ramazan ayında infak ve sadaka konusunda daha da öne çıkardı. İbn Abbas (r.a.), "Resûlullah (s.a.v.), insanların en cömerti idi. En cömert olduğu zaman ise Ramazan'da Cebrail (a.s.) ile bulunduğu zamanlardı. O zamanlarda Resûlullah (s.a.v.), hayırda esen rüzgardan daha cömert olurdu." diyerek onun bu ayda nasıl bir cömertlik gösterdiğini anlatmıştır. Fakirlere, yetimlere ve düşkünlere daha çok yardım eder, sadaka ve zekât konusunda sahabeleri teşvik ederdi.

Editörlerimiz

Abbas İsrafil Duru
Taha Sıraç Akpınar
Hasan Yusuf Yıldız

Tasarım ve Dizgi

Cafer Talha Sivri

Yazarlarımız

Muhammed Emin Tanuğur
Süleyman Enes Özispa
Hasan Yusuf Yıldız
Mustafa Koç
Muhammed Esed Çelenk
Abdurrahim Karazeybek
Akif Altınışik
Ali Güşen
Taha Sıraç Akpınar
Yunus Emre Bingöl
Yusuf Asaf Karayakalı
Yakup Sayın
Selahaddin Benli
Muhammed Abdullah